

Ζώντας στο Χαλίκι

Μαγική νότια Πίνδος

Τζίμης Λεβέντης

Ζώντας στο Χαλίκι

Μαγική νότια Πίνδος

Τζίμης Λεβέντης

ΥΠΟ ΤΗΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΤΟΥ

Λεωνίδα Λεβέντη

Aspropotamos.org - copyright 2014

© 2014 by the author of this book (Τζίμης Λεβέντης). The book author retains sole copyright to his or her contributions to this book.

Χαλίκι
Ασπροποτάμου Τρικάλων

The Blurb-provided layout designs and graphic elements are copyright Blurb Inc., 2010. This book was created using the Blurb creative publishing service. The book author retains sole copyright to his or her contributions to this book.

Προλογίζει ο Γιάννης Φίκας

Τα κύρια στοιχεία που χαρακτηρίζουν κάθε παραδοσιακό χωριό είναι η εκκλησία, η πλατεία και το φυσικό του περιβάλλον. Στην κεντρική εκκλησία του Χαλικίου ξεχωρίζουν οι τοιχογραφίες των στρατιωτικών αγίων που προστατεύουν το χωριό. Το καμπαναριό της εκκλησίας είναι το ιερό κέντρο, ο κάθετος άξονας γύρω από τον οποίο είναι οργανωμένο ολόκληρο το χωριό. Στο προαύλιο του ναού την Κυριακή το πρωί κατά τη διάρκεια της θείας λειτουργίας πραγματοποιείται η τελετή του υψώματος που ενδυναμώνει την επαφή με τον ιερό χώρο αλλά και τους πνευματικούς δεσμούς των κατοίκων του χωριού. Λίγο πιο κάτω και ανατολικά από την εκκλησία βρίσκεται η πλατεία του χωριού. Η πλατεία είναι ο χώρος των ανθρωπίνων σχέσεων, των κοινωνικών και οικονομικών δραστηριοτήτων. Το πανηγύρι αποτελεί τη σημαντικότερη περίοδο σύσφιξης των κοινωνικών δεσμών των κατοίκων του χωριού. Το φυσικό περιβάλλον του χωριού με τα δάση, τα ποτάμια, τις πηγές, τα λιβάδια και τα βοσκοτόπια παρέχει τις πρώτες ύλες και συντηρεί τη ζωή στο χωριό.

Το Δεύκωμα αυτό με το πλούσιο φωτογραφικό υλικό από τις εκκλησίες, την πλατεία και το φυσικό περιβάλλον του χωριού, καθώς και με τα περιεκτικά κείμενά του ενθαρρύνει τον αναγνώστη να διατηρήσει ζωντανή την παράδοση, να μεταβιβάσει τις γνώσεις των παλαιότερων γενεών στις νέες, αλλά και να προωθήσει έργα που συμβάλουν στην ανάπτυξη του χωριού και σέβονται τον παραδοσιακό χαρακτήρα του. Επιπλέον, προτρέπει τον αναγνώστη να ανακαλύψει ξανά τη φύση, να αναπτύξει μια σφαιρική θεώρηση αυτής και να καλλιεργήσει μία συνείδηση αξιοπιστίας και υπευθυνότητας.

Ιανουάριος 2014

Εισαγωγή

α. Ο στόχος του λευκώματος. Παρουσίαση της ανεκτίμητης κληρονομιάς του χωριού

Το Χαλίκι είναι χτισμένο στη σκιά του όρους Λάκμος και στη δροσιά των πρώτων πηγών του Αχελώου ή Ασπροποτάμου. Αποτελεί το δυτικότερο οικισμό του Νομού Τρικάλων και γενικότερα της Θεσσαλίας. Ο απaráμιλλος συνδυασμός φύσης και παράδοσης προσδίδει μια σπάνια ιδιαιτερότητα στο χώρο. Το έμβλημα του χωριού είναι η αλπική λίμνη Βερλίγκα, αλλά ο κατάλογος με τις ομορφιές είναι πολύ μακρύς. Το φυσικό περιβάλλον που το περικλείει αποτελεί βιότοπο ανεκτίμητης οικολογικής αξίας στον οποίο συναντώνται διάφορα είδη άγριων ζώων (αρκούδα, ζαρκάδι κτλ.) και πλούσιες ποικιλίες φυτών. Τα κρυστάλλινα νερά που αναβλύζουν από αμέτρητες πηγές είναι ιδιαίτερα δροσιστικά και χωνευτικά. Οι ζωντανές παραδόσεις, τα υπέροχα δείγματα αρχιτεκτονικής και η χρήση της Βλάχικης γλώσσας, το καθιστούν ένα από τα σημαντικότερα χωριά του Νομού Τρικάλων.

Το παρόν λεύκωμα αποτελεί μια αισθητική περιπλάνηση στον χώρο του Χαλικίου, αποσκοπώντας, κυρίως, στην παρουσίαση της πλούσιας κληρονομιάς που διαθέτει το χωριό. Αποδέχεται την παράδοση ως προϊόν διαρκούς εξέλιξης και δίνει έμφαση στα στοιχεία που διατηρούν και σήμερα τη λειτουργικότητά τους. Βοηθά, λοιπόν, τον αναγνώστη να αντιληφθεί τα κειμήλια του παρελθόντος ως ζωντανές υπάρξεις και ως εφαλτήριο για την περαιτέρω ανάπτυξη του τοπικού πολιτισμού. Προτρέπει όλους να συμμετάσχουν δημιουργικά στην αειφόρο αξιοποίηση αυτής της σπουδαίας κληρονομιάς, προς όφελος όλων.

β. Η εξέλιξη του Χαλικίου μέσα στο χρόνο

Η πρώτη αδιαμφισβήτητη αναφορά περί ύπαρξης του χωριού πραγματοποιήθηκε το 1336. Το υπέρ της επισκοπής Σταγών χρυσόβουλο του «αυτοκράτωρ Ρωμαίων» Ανδρονίκου Γ' Παλαιολόγου περιλαμβάνει την αναφορά: «...καί εἰς τόν Ζυγόν, καί καταβαῖνοι πρὸς νότον εἰς χωρίον, τό λεγόμενον Χαλίκι...». Στην Οθωμανική έκθεση φορολογικής απογραφής του 1454/55 το χωριό αναφέρεται ως «Χαλίκ» με 174 κατοίκους και κύριες οικονομικές δραστηριότητες την προβατοκτηνοτροφία(74%), την συγκομιδή καρπών(17%) και τη μελισσοκομία(8.5%). Οι σημερινοί λοιπόν κάτοικοι του Χαλικίου μπορούν δικαιωματικά να αποκαλούν το χωριό τους παλαιότατο, με ιστορία τουλάχιστον 7 αιώνων και κτηνοτροφική παράδοση 6 τουλάχιστον αιώνων.

Μπορεί γενικά να ειπωθεί ότι ο τρόπος ζωής στο Χαλίκι μεταλλάσσόταν με πολύ αργό ρυθμό ως τον 19ο αιώνα. Οι μεταβολές, που σε κάθε κοινωνία είναι αναπόφευκτες, αποτελούσαν μια ομαλή αλλαγή σκυτάλης από γενιά σε γενιά. Το ίδιο δεν μπορεί να ειπωθεί για την πορεία του χωριού στον 20ο αιώνα. Οι αλλαγές που συντελέστηκαν στο Χαλίκι, αλλά και γενικότερα στην ορεινή Ελλάδα, τον 20ο αιώνα ήταν μεγάλες. Η διάνοιξη δρόμων, ο εξηλεκτρισμός, τα νέα οικοδομικά υλικά καθώς και η εύκολη διακίνηση ανθρώπων, ιδεών και προϊόντων επέφεραν πρωτόγνωρες για τους προηγούμενους αιώνες αλλαγές. Οι περισσότεροι τομείς της ζωής του χωριού επηρεάστηκαν. Η κτηνοτροφία εξελίχθηκε ραγδαία σε διάφορους τομείς, όπως η μεταφορά των ζωοτροφών και η πρόσβαση στα βοσκοτόπια με αυτοκινούμενα μέσα. Ο αρχιτεκτονικός χαρακτήρας του χωριού επηρεάστηκε αρκετά από σύγχρονες τεχνολογίες, οι οποίες έχουν μειώσει την αξιοθαύμαστη αρχιτεκτονική αρμονία των περασμένων αιώνων. Τα ήθη, οι καθιερωμένες μορφές συμπεριφοράς που χαρακτηρίζουν την κοινωνία του χωριού, έχουν διατηρηθεί σε αξιοθαύμαστο βαθμό, οι επιρροές, όμως, από εισαγόμενες νοοτροπίες είναι έντονες. Οι παλιές αξίες, τα ιδανικά και οι συνήθειες (π.χ. διατροφικές συνήθειες) ανταγωνίζονται νεότερα ήθη σε έναν αγώνα επιβίωσης. Τέλος, τα έθιμα έχουν υποστεί αρκετές αλλαγές, όπως για παράδειγμα ο τρόπος διεξαγωγής γάμων και λοιπών πολιτιστικών γεγονότων.

Το μελανότερο γεγονός του προηγούμενου αιώνα, που έχει επηρεάσει σημαντικά την εξέλιξη του χωριού, έλαβε χώρα στις 22 Οκτωβρίου 1943 όταν οι Γερμανοί, έπειτα από επίθεση σε οχυρωμένους αντάρτες του ΕΛΑΣ, κάψανε 49 περίπου στίπια. Το κάψιμο μεγάλου τμήματος του χωριού κατέστρεψε αρκετά υπέροχα οικοδομήματα και οδήγησε σε μείωση του πληθυσμού.

γ. Η ισορροπημένη εξέλιξη, μονόδρομος για την επιβίωση του χωριού

Το σημαντικότερο ερώτημα σήμερα, είναι πως αυτός ο τόπος μπορεί να προστατευτεί αλλά και να διατηρήσει ή ακόμη και να βελτιώσει το επίπεδο ζωής των κατοίκων.

Το γεγονός ότι η εξέλιξη έχει επιφέρει μεγάλες αλλαγές στο χωριό δεν θα πρέπει να απογοητεύσει τους κατοίκους, αλλά να τους αφυπνίσει. Πολλές από τις συνέπειες είναι θετικές όπως ο εκσυγχρονισμός της κτηνοτροφίας, ενώ αρκετές αρνητικές όπως οι αρχιτεκτονικές κακοτεχνίες και η αλλοίωση αξιών μπορούν να αντιστραφούν, αρκεί να υπάρχει ενημέρωση, σωστός σχεδιασμός και πάνω απ' όλα θέληση. Η διατήρηση της ιδιαίτερης φυσιογνωμίας και ταυτότητας του χωριού είναι επιτεύξιμη.

Μια κύρια αρνητική συνέπεια της σύγχρονης εξέλιξης, που μπορεί να αντιστραφεί, είναι η μεγάλη μείωση της οικονομικής autάρκειας του χωριού. Παλιότερα, η τοπική οικονομία στηριζόταν στις δικές τις δυνάμεις. Υπήρχαν σοφές πρακτικές διαχείρισης πόρων σε όλους τους τομείς της, όπως στην κτηνοτροφία και το νοικοκυριό. Η πεμπτουσία, όμως, της autάρκειας ήταν ο τομέας της μεταποίησης πρωτογενών προϊόντων (π.χ. η τυροκομική), που σήμερα είναι σχεδόν παραμελημένος. Η τοπική οικονομία των τελευταίων δεκαετιών στηρίζεται σε εξωτερικά δεκανίκια (π.χ. ευρωπαϊκές και κρατικές επιδοτήσεις) τα οποία ίσως δεν θα υπάρχουν στο μέλλον. Η κύρια δραστηριότητα των κατοίκων, η κτηνοτροφία, δεν μπορεί να εγγυηθεί τη βιωσιμότητα του χωριού, υπάρχει, επομένως, επιτακτική ανάγκη για ανάπτυξη σε άλλους τομείς της οικονομίας όπως η τυροκομία, ο οικότουρισμός, η παραγωγή παραδοσιακών προϊόντων, η ξυλογλυπτική κτλ. Η οικονομική ανάπτυξη θα κρατήσει τους κατοίκους στο χωριό, ενώ θα δημιουργήσει πόρους μέρος των οποίων μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την περαιτέρω προστασία της παράδοσης. Η μακράιωνη οικονομική επιβίωση του χωριού καθώς και οι πολυάριθμοι επιτυχημένοι Χαλικιώτες επιχειρηματίες (κυρίως στα Τρίκαλα και την Αθήνα) δείχνουν το δρόμο που πρέπει να ακολουθήσει η οικονομία του χωριού, το δρόμο της δυναμικής και έξυπνης ιδιωτικής πρωτοβουλίας.

Μια άλλη σημαντική αρνητική, αλλά αναστρέψιμη, τάση αφορά τη συλλογικότητα που έχει μειωθεί σημαντικά. Παλιότερα, η συλλογικότητα υπήρξε απαραίτητο συστατικό της μακράιωνης επιβίωσης του χωριού. Αρκεί κάποιος να στρέψει το βλέμμα του προς τα πολυάριθμα κοινόχρηστα αρχιτεκτονικά μνημεία. Κάποτε οι χωριανοί δουλεύανε όλοι μαζί για το καλό του χωριού. Οι αδερφοί Μαυρογιώργου ανέγειραν το ναό του Προφήτη Ηλία και τον ναό της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος, αλλά το έργο τους δεν θα πραγματοποιούνταν χωρίς τη βοήθεια όλων των χωριανών. Άνδρες και γυναίκες μετέφεραν στους ώμους τους λίθους σε μεγάλες αποστάσεις μια και δυο ωρών! Σήμερα, η εθελοντική εργασία προς όφελος του χωριού είναι πολύ περιορισμένη. Επίσης, πολλά δημόσια έργα του παρελθόντος ήταν αποτέλεσμα δωρεών από εύπορους και γενναιόδωρους ευεργέτες, όπως η βρύση και το γεφύρι του Φύλου. Στην εποχή μας, το μεράκι για την ατομική ιδιοκτησία είναι πολύ μεγαλύτερο από εκείνο για το καλό του χωριού και γι' αυτό παρατηρείται έλλειψη ομοιόμορφης αρχιτεκτονικής και κακοτεχνίες σε κοινοτικά κτήρια. Ως εκ τούτου, εξάγεται το συμπέρασμα ότι η μελλοντική επιβίωσή του χωριού προϋποθέτει την αναγέννηση της ζωτικής αυτής αξίας, της συλλογικότητας.

Η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος θα πρέπει να είναι, επίσης, κύρια προτεραιότητα των κατοίκων και της τοπικής αυτοδιοίκησης, διότι αποτελεί τον μεγαλύτερο πλούτο της περιοχής, σε αισθητικό και οικονομικό επίπεδο. Η οποιαδήποτε υποβάθμιση του περιβάλλοντος δεν θα απογοητεύσει μόνο αρκετούς ντόπιους κατοίκους που αγαπούν τον πατρικό τόπο τους, αλλά θα μειώσει τις πιθανότητες του χωριού να αναδειχθεί ως οικότουριστικός προορισμός. Όσο καλύτερα διατηρηθούν τα περιβαλλοντικά στοιχεία του χωριού, τόσο μεγαλύτερο θα είναι το κίνητρο για κάποιον να το επισκεφθεί. Ο οικότουρισμός μπορεί να οδηγήσει στην έξοδο από την απομόνωση, ενώ θα προωθήσει την περιβαλλοντική εκπαίδευση και τη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος με βιώσιμο τρόπο.

Όσο αβέβαιο κι αν φαντάζει το μέλλον, επιβάλλεται η αξιοποίηση της γεμάτης ιδανικά, αξίες και τεχνογνωσία δεξαμενής του παρελθόντος και η άντληση των πιο χρήσιμων στοιχείων για να τεθούν οι βάσεις για ένα βιώσιμο χωριό. Στον 21ο αιώνα πρέπει να ολοκληρωθεί αυτό που μερικώς επιτεύχθηκε τον 20ο, να συμφιλιωθεί δηλαδή το παλαιό Χαλίκι με έναν εκσυγχρονισμένο, τεχνολογικά προχωρημένο και ταχύτατα μεταβαλλόμενο κόσμο.

Αφιερωμένο στο θείο μου Αθανάσιο Δ. Λεβέντη.

Η οικολογική αξία των δασών του χωριού είναι τεράστια καθώς συνιστούν καταφύγιο πολλών σπάνιων πτηνών και θηλαστικών όπως για παράδειγμα η καφέ αρκούδα, η οποία αποτελεί το σύμβολο της ελληνικής άγριας ζωής.

«... Σκύβουμε και πίνουμε από το θεικό, αμόλυντο νερό.
Και μοιάζει αυτό το ξεδίψασμα μ' ένα μικρό προσκύνημα
στη φύση, τον τόπο γέννησης του Ασπροποτάμου, του
θρυλικού Αχελώου. ...» Ελληνικό Πανόραμα, Τευχος 30

Στην Ιλιάδα ο Αχελώος παρουσιάζεται ως ο δυνατότερος
θεός μετά τον Δία «...τω Δίι ουδέ κρείων Αχελώος
ισοφαρίζει...»

σελίδες 8-13 Στις πηγές του Αχελώου

«Η τραχιά Πίνδος γεννούσε ανέκαθεν περήφανους ανθρώπους, με ελεύθερη και ανυπότακτη ψυχή, σμιλεμένη από την ανάσα του βουνίσσιου αέρα και γαλουχημένη με τη θωριά των απάτητων βουνοκορφών, τη δύναμη και τη διαύγεια των αφρισμένων νερών των ποταμών». Γεωτρόπιο, Τεύχος 312

Οι απέραντες εκτάσεις βοσκότοπων αποτελούν τον κύριο διαχρονικό παράγοντα της σχετικής οικονομικής ευρωστίας του χωριού. Δεν είναι τυχαίο ότι δυο Άγιοι προστάτες των ζώων τιμούνται ιδιαίτερα στο Χαλίκι. Η εκκλησία στον επάνω μαχαλά είναι αφιερωμένη στον Άγιο Μόδεστο. Η δε γιορτή των κτηνοτρόφων στις 2 Σεπτεμβρίου, η οποία σηματοδοτεί την απαρχή της περιόδου αναχώρησης των κοπαδιών από τα βουνά της Πίνδου για τα χειμαδιά του Θεσσαλικού κάμπου, είναι αφιερωμένη στον Άγιο Μάμα.

Η χλωρίδα της περιοχής είναι εξαιρετικά πλούσια. Οκτώ δάση Ελάτου, Οξυάς, Πεύκου και Δρυός (Κρανιάς, Δολιανών, Πολυθέας, Καλιρρόης, Στεφανίου, Κατάφυτου, Ανθούσας και Χαλικίου) αποτελούν το λεγόμενο Δασικό Σύμπλεγμα Ασπροποτάμου.

«Το άγιο χώμα που πατάς, Τα δάση που διαβαίνεις, Τα μαύρα μάτια που κυττάς, Τ' αγέρι π' ανασαίνεις, Τους ποταμούς, τα κρύα νερά,
Τα πλάγια τ' ανθισμένα Και τα βουνά μας τα ισκιερά Χαιρέτα κι' από μένα». Κωνσταντίνος Κρυστάλλης, Χαιρετισμός

Ο μύθος λέει ότι ο Κοσμάς ο Αιτωλός περνώντας από το χωριό Χαλίκι λειτούργησε στην εκκλησία του Αγίου Γεωργίου η οποία βρίσκεται απέναντι από το χωριό και φύτεψε ένα δεντράκι στην σκεπή του ιερού του ναού το οποίο υπάρχει ακόμα και σήμερα και σύμφωνα με την παράδοση το μισό ξεράθηκε κατά την διάρκεια του πρώτου παγκοσμίου πολέμου και το άλλο μισό θα ξεραθεί σε περίπτωση ενδεχόμενου πολέμου.

Η αρχιτεκτονική πολυπλοκότητα των γεφυριών , η παλαιότητα τους καθώς και ο πέτρινος κορμός τους που δένει αρμονικά με το φυσικό περιβάλλον τα καθιστούν αριστουργήματα της ντόπιας αρχιτεκτονικής. Αποτελούν τη γέφυρα με το παρελθόν μας, ένα παρελθόν που χάνεται αλλά αφήνει ανεξίτηλα σημάδια που θα τα κουβαλάμε όσο ζούμε και θα συνεχίζει να εξιστορείται απο γενιά σε γενιά σαν παραμύθι.

* αριστερά του γεφύρι του Αγίου Γεωργίου.

Το χωριό διαθέτει μεγάλο αριθμό λιθοκτιστων βρυσών που φέρουν τη σφραγίδα της υπέροχης τέχνης της πέτρας.

* δεξιά η βρύση του Φίλου.

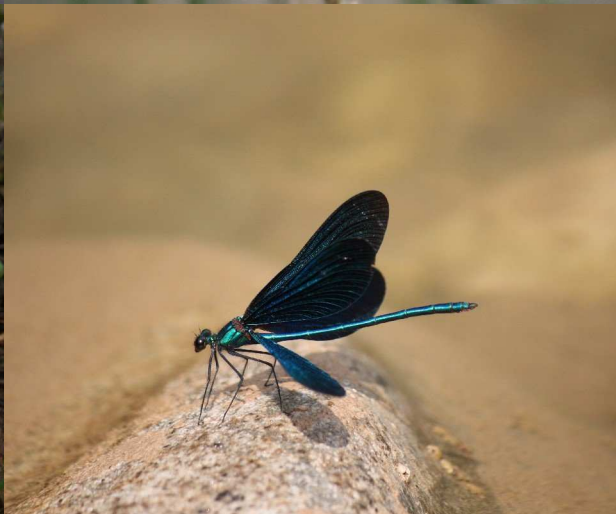
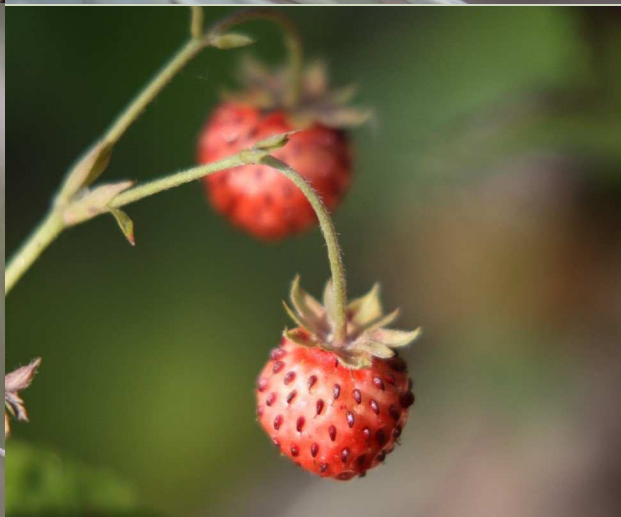

« Δείγμα της παλιάς ακμής του Χαλικίου είναι σήμερα – εκτός από τις επτά εκκλησίες και τα τρία τοξωτά γεφύρια – τα μεγάλα πέτρινα σπίτια...» . Ελληνικό Πανόραμα, Τευχος 30

«Βορειοδυτικά του νομού, χτισμένο αμφιθεατρικά στη σκιά των 2295 μ. της κορυφής του όρους Περιστέρι, αυτό το μικροσκοπικό και πανέμορφο χωριό με τα πέτρινα σοκάκια και σλιτία στέκει στο πέρασμα του χρόνου κρατώντας περήφανα τη βλάχικη παράδοση και τη χιλιετή ιστορία του...» Voyager, Τεύχος 27

«...η μεγαλοπρεπή τρισυπόστατη τρίκλιτη βασιλική της Αγίας Παρασκευής (1725) είναι ίσως η σημαντικότερη – και σίγουρα πιο αρχοντική – από τις οχτώ του χωριού, αλλά και όλης της περιοχής των ορεινών Τρικάλων». Τα Νέα, Ανακαλύπτε την Ελλάδα, 7

«Ο οικισμός είναι ανεβασμένος στα 1160μ., το κλίμα ξηρό και ιδανικό, το νερό πόσιμο και χωνευτικό κι εκείνοι που ξέρουν καλά την περιοχή ισχυρίζονται ότι εδώ θα μπορούσε να δημιουργηθεί το καλύτερο αθλητικό κέντρο προετοιμασίας στην Ευρώπη». Voyager, Τεύχος 27

Η καλοκαιρινή περίοδος συνδέεται με το βουνό. Είναι η αγαπημένη περίοδος των ημιομάδων κτηνοτρόφων, η οποία βρίσκει την κορύφωση της στο πανηγύρι της Αγίας Παρασκευής. Ο νομάδας Χαλικιώτης είναι άνθρωπος που αγαπάει το βουνό, πολύ περισσότερο από τον κάμπο, διότι εδώ αισθάνεται αναπόσπαστο μέλος της κοινότητας και λαμβάνει μέρος στα σημαντικότερα πολιτιστικά γεγονότα της χρονιάς. Ο χειμώνας είναι συνδεδεμένος με τη σκληρή δουλειά για την επιβίωση και αναπαραγωγή του κοπαδιού ενώ το καλοκαίρι είναι η περίοδος της σύσφιξης των κοινωνικών σχέσεων, της ξεκούρασης και του γλεντιού, η χαρά της ζωής.

Οι οικίες αποτελούνταν από το ανώγι, το κατώγι, το κελάρι και η γωνιά. Το ανώγι ήταν κυρίως χώρος υποδοχής των επισκεπτών. Στη γωνιά υπήρχε το τζάκι, ο γίκος και ο μισιντρές (ντουλάπα) και χρησιμοποιούνταν ως υπνοδωμάτιο. Το κελάρι χρησίμευε ως χώρος αποθήκευσης τροφίμων είτε αγορασμένων είτε παραγομένων από την οικογένεια. Τα αρχοντικά καταλάμβαναν περισσότερο χώρο και όγκο. Επίσης περιελάμβαναν μπαλκόνια ή προεξέχοντα τμήματα. Πολλά περιελάμβαναν εντυπωσιακές εξώπορτες.

* αριστερά εσωτερικό του παλιού Αρχοντικού Μ.Βουρλίτση.

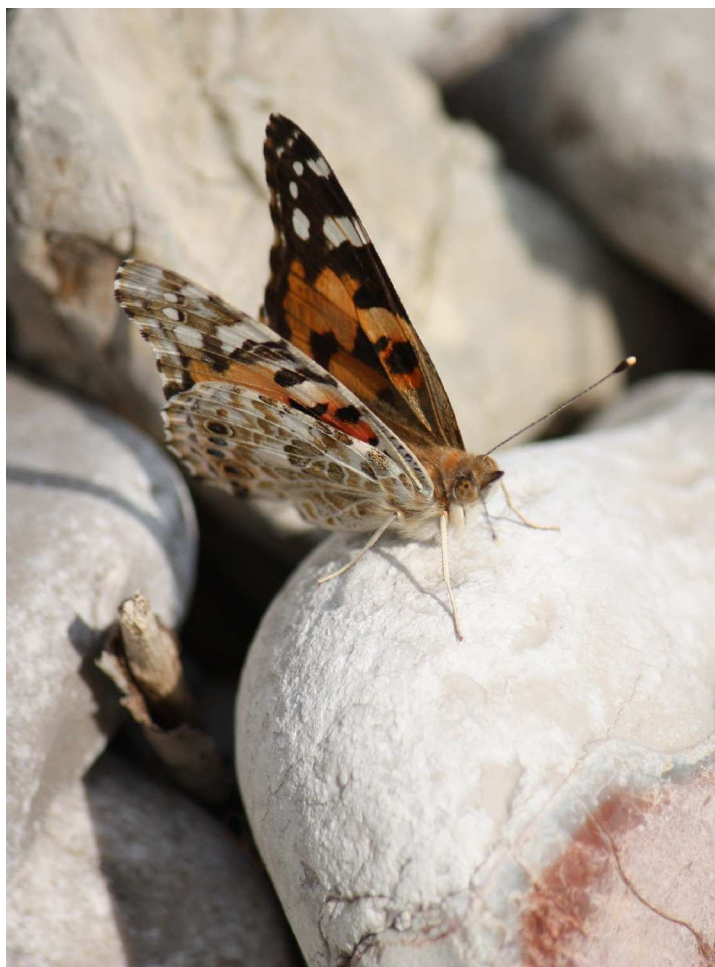
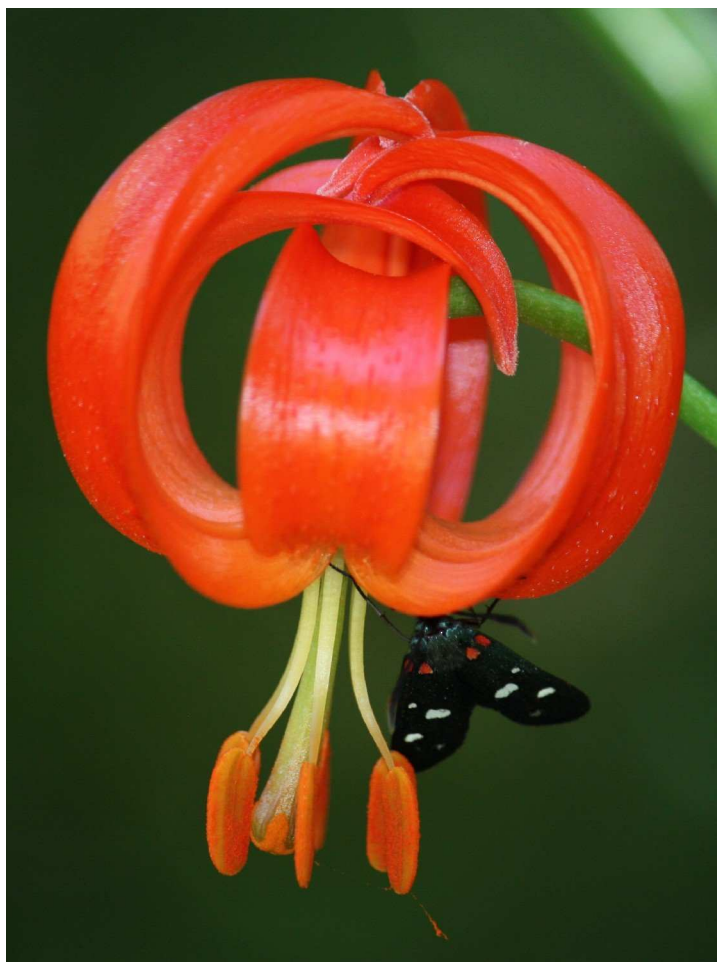
δεξιά εκθέματα του Λαογραφικού Μουσείου.

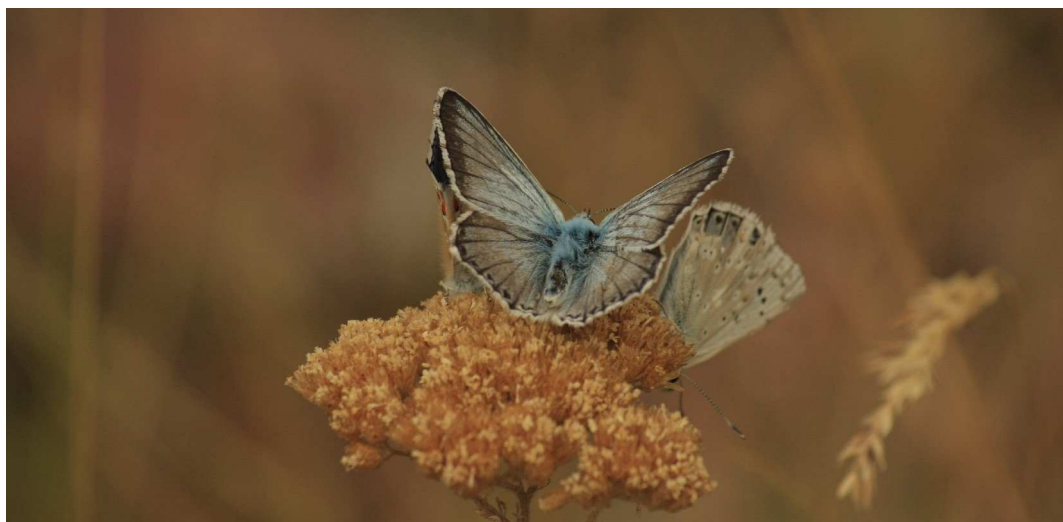

Κάποτε ζούσαν τρία αδέρφια, ο Άραχθος, η Σαλαμπριά (Πηνειός) και ο Άσπρος. Ένα βράδυ η Σαλαμπριά, προσπαθώντας να ικανοποιήσει την περιέργειά της, κατηφόρισε ήσυχα προς τον κάμπο της Θεσσαλίας. Το πρωί, τα δυο αδέρφια ανησύχησαν και άρχισαν να αναζητούν την αδερφή τους. Ο Άραχθος κατηφόρισε προς την Ήπειρο, ενώ ο Άσπρος, κλαίγοντας δυνατά, κατηφόρισε προς το Ιόνιο. Το κλάμα και το ουρλιαχτό του ατίθασου Άσπρου (Αχελώου) αντιστοιχεί στη βουή και την ορμή των νερών του ποταμού. Ο μύθος αποτελεί κλασσικό παράδειγμα ανθρωπομορφικής απεικόνισης φυσικού φαινομένου αντίστοιχο του αρχαίου μύθου του Αχελώου, ο οποίος παρουσιάζεται στην Ιλιάδα ως ο δυνατότερος θεός μετά τον Δία «...τω Διί ουδέ κρείων Αχελώος ισοφαρίζει...»

Η αρχιτεκτονική και περιβαλλοντική αξία του χωριού καταγράφεται στους ειδικούς όρους προστασίας που έχουν επιβληθεί διαχρονικά. Το προεδρικό διατάγματα του 1978 χαρακτηρίζει το Χαλίκι ως διατηρητέο οικισμό ενώ το Εθνικό Πάρκο Τζουμέρκων περιλαμβάνει ένα σημαντικό μέρος του όγκου του Περιστερίου. Η ευρύτερη περιοχή του Ασπροποτάμου συμπεριλαμβάνεται, επίσης, στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα προστασίας της φύσης NATURA 2000.

Το Χαλίκι αποτελεί ένα από τα τελευταία προπύργια της Βλάχικης Λατινογενούς γλώσσας στο Νομό Τρικάλων. Οι ντόπιοι τη χρησιμοποιούν με ιδιαίτερη υπερηφάνια. Η χρήση της είναι ποιά έντονη και πολύχρωμη στην περιγραφή χιουμοριστικών περιστατικών*

Η καλοκαιρινή περίοδος συνδέεται με το βουνό.
Είναι η αγαπημένη περίοδος των νομάδων
κτηνοτρόφων, η οποία βρίσκει την κορύφωση της
στο πανηγύρι της Αγίας Παρασκευής. Ο νομάδας
Χαλικιώτης είναι άνθρωπος που αγαπάει το βουνό
πολύ περισσότερο από τον κάμπο διότι εδώ
αισθάνεται αναπόσπαστο μέρος της κοινότητας και
λαμβάνει μέρος στις σημαντικότερες τελετουργίες
της χρονιάς.

«Ταῦτα ηδύνηθην να πράξω υπέρ της Πατρίδος μου και ευχαριστώ το θεόν ότι με ηξίωσε να θέσω εγώ θεμέλια εκπαιδεύσεως της νεολαίας τῆς πατρίδος μου... τους αποχαιρετώ όλους ασπαζομένους αυτούς ασπασμόν αδελφικόν και τους παρακαλώ... να φροντίζουν αυτοί τε και τα τέκνα των γενεάς γενεών δια τη συντήρησιν της Σχολῆς και της Αγίας Μονῆς του προφήτου Ἑλίου.» (Ιλαρίων Μαυρογεωργίου). Τα συγκινητικά τούτα λόγια ενός ευεργέτη μας προτρέπουν να καταλήξουμε στην ευχή να γεννηθούν πολλοί Ιλαρίων Μαυρογεωργιοι στο μέλλον.

«Εγεννήθη εἰς... τήν κωμόπολιν Χαλίκι του Ασπροποτάμου, ανετράφην τῷ μέσῳ πυκνῶν δασῶν καί τερπνῶν κοιλάδων καί ελογιζόμενην ευτυχῆς απολαμβάνων τα αγαθά της ωραίας ἐκείνης φύσεως...» Ιλαρίων Μαυρογεωργίου

«Για τους αρχαίους κατοίκους αυτής της περιοχής που λάτρευαν τον Αχελώο σαν θεό, εδώ ήταν ο τόπος που κατοικούσαν τα ξωτικά του δάσους που γέννησαν τους θρύλους της Μυθολογίας». Experiment Γαϊόραμα, Έτος 2, Νο 1

«Οι πηγές στη Βερλίγκα είναι ένα θεϊκό τοπίο. Σύμφωνα με την παράδοση είναι δέκα και αναβλύζουν ασταμάτητα παγωμένο νερό, σχηματίζοντας δαιδαλώδεις μαιάνδρους». Τα Νέα, Ανακαλύψτε την Ελλάδα, 7

«Ο Αχελώος δεν ξεκινά από κάποια συγκεκριμένη πηγή... έχεις την εντύπωση ότι ξεπηδάει από παντού». Experiment Γαϊόραμα, Έτος 2, Νο 1

Οι απέραντες εκτάσεις βοσκότοπων αποτελούν τον κύριο διαχρονικό παράγοντα της σχετικής οικονομικής ευρωστίας του χωριού. Δεν είναι τυχαίο ότι δυο Άγιοι προστάτες των ζώων τιμούνται ιδιαίτερα στο Χαλίκι. Η εκκλησία στον επάνω μαχαλά είναι αφιερωμένη στον Άγιο Μόδεστο. Η δε γιορτή των κτηνοτρόφων στις 2 Σεπτεμβρίου, η οποία σηματοδοτεί την απαρχή της περιόδου αναχώρησης των κοπαδιών από τα βουνά της Πίνδου για τα χειμαδιά του Θεσσαλικού κάμπου, είναι αφιερωμένη στον Άγιο Μάμα.

«Η διαδρομή από το Χαλίκι ως το Περιστέρι αποτελεί τη δεύτερη καλύτερη της Ελλάδας για πεζοπορία και ορειβασία, το δάσος στα όρια με το Ανήλιο και το Στεφάνι είναι το πλουσιότερο σε οξιές στη χώρα, η δρακολίμνη στην κορυφή του Περιστερίου μια ονειρική πισίνα της φύσης». Voyager, Τεύχος 27

« Εκείνο όμως που πάνω απ' όλα αιχμαλωτίζει το βλέμμα μας και κάνει το τοπίο μοναδικό, είναι το ρέμα, που με απίστευτους μαιανδρισμούς διασχίζει την κοιλάδα... Ουδέποτε θα μπορούσαμε να φανταστούμε, ότι σ' αυτό το υψόμετρο των 2000μ... θα απλώνονταν αυτή η μαγευτική κοιλάδα κάτω ακριβώς από τις κατάσπαρτες με πέτρες, γυμνές και ανεμοδαρμένες κορυφές του Περιστερίου. Είναι μια γεωλογική διαμόρφωση που ποτέ ως τώρα δεν έχουμε όμοιά της συναντήσει στα ταξίδια μας.» Ελληνικό Πανόραμα, Τεύχος 30 (φωτό Σ.Μακρής)

Υπάρχει μια σιωπή που ο κόσμος δεν υπάρχει να παραβιάσει. Υπάρχει μια πανάρχαια γαλήνη που κουβαλάς μες στην καρδιά και δεν την έχεις χάσει. Από το βιβλίο "A Course in Miracles"

«Κι όταν από το σπήτι μας εκείνο το μικρούλι Μώδειξε η μάνα τα βουνά του Πίνδου...ταίς ανοιξιάτικαις βραδειαίς, σαν τώρα, με φεγγάρι Που αποσταμένη έγερνε αυτή σ' το μαξυλάρι, Στο παραθύρι μας εγώ με ξάγρυπνα τα μάτια Κύταζα πέρα τα βουνά...Κι αγάλιαζα βαθιά-βαθιά όπου σαν θείο χέρι Το μυρωμένο τους λεπτό με χαϊδευε αγέρι. Και έτσι όλα πέρασα τα χρόνια τα μικρά μου». Κωνσταντίνος Κρυστάλλη, Ο Καλόγηρος

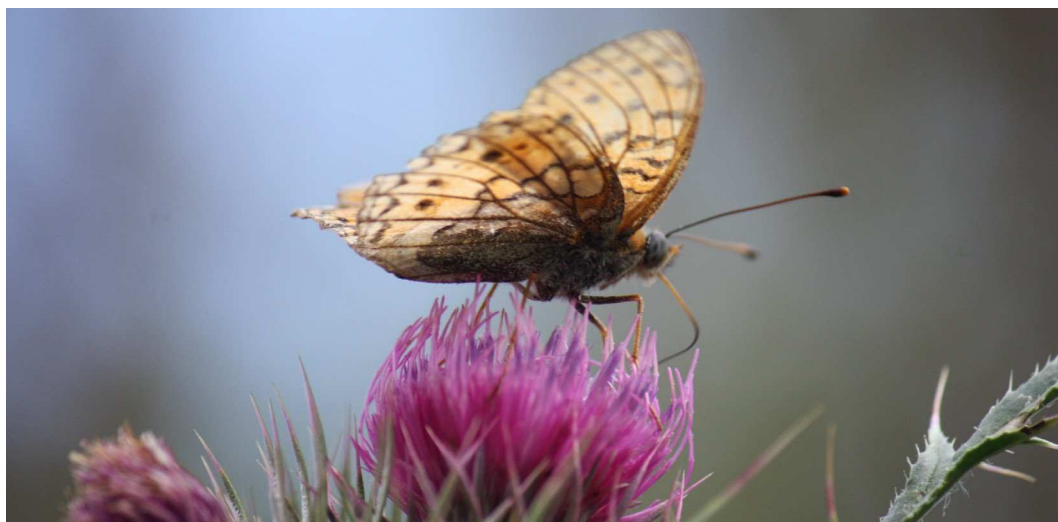
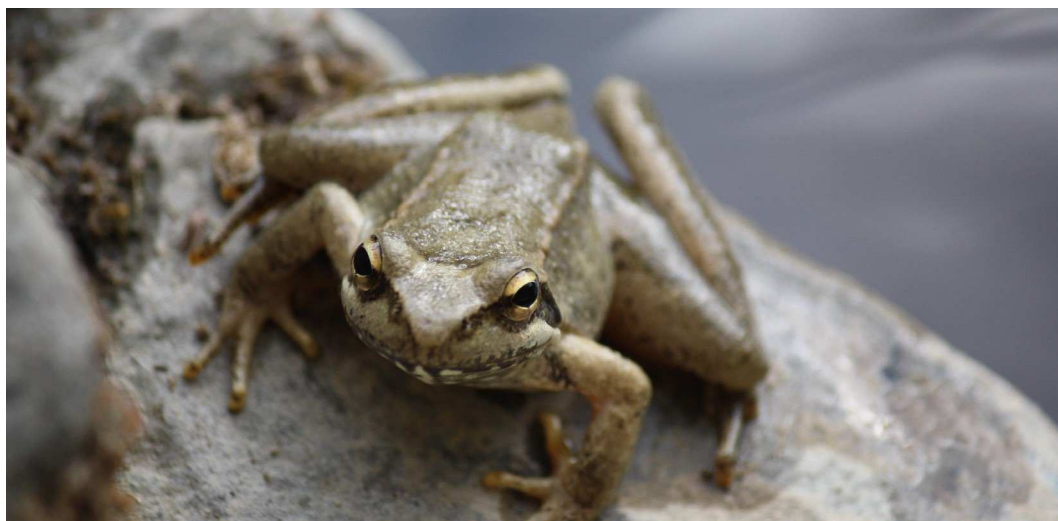

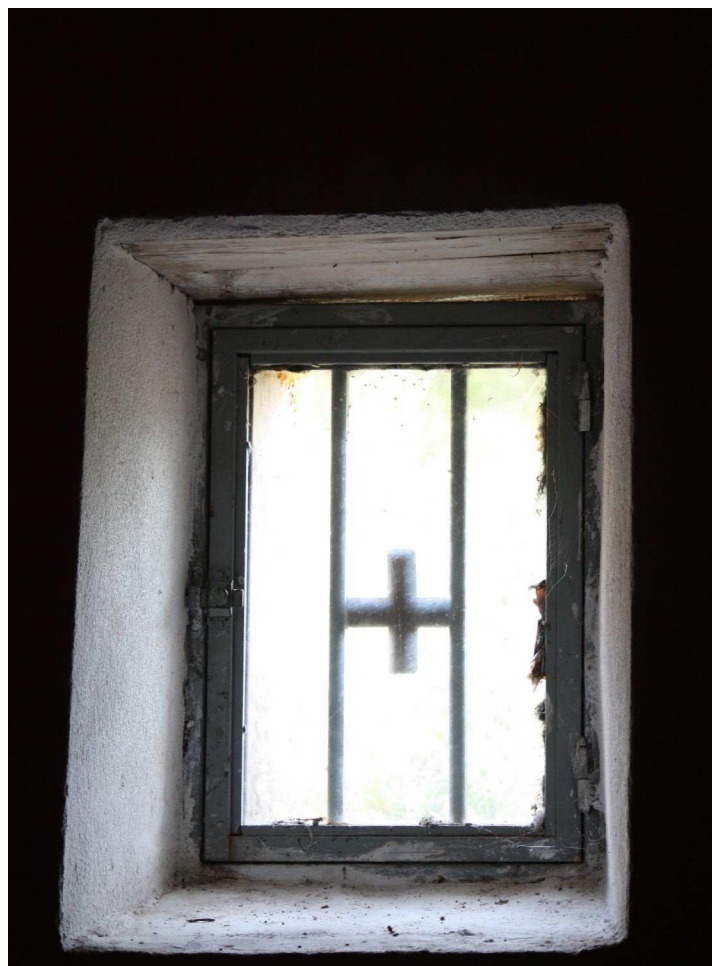

«Βουνά του Πίνδου μου ψηλά, με τα πολλά κλαριά σας, Με τα τρανά τα πεύκα σας ταις γέρικαις οξειαίς σας, Ζήλεψα τα λημέρια σας, τους ισκιους, ταίς δροσιαίς σας! ...!Αχ πότε, πότε ελεύθερα να σας πατήσω πότε, Και τότες ας σβυσθώ με μιάς, ας αποθάνω τότε». Κωνσταντίνος Κρυστάλλης, Ο Καλόγηρος

«Το γενικό πλάνο του χωριού μοιάζει με σκηνικό ταινίας εποχής που δεν θέλεις να τελειώσει... Το Χαλίκι είναι ένα χωριό-θαύμα που αναγεννάται συνεχώς από το μεγαλείο της φύσης που το περιβάλλει». Voyager, Τεύχος 27

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κρυστάλλης Κωνσταντίνος, Άπαντα, Αθήνα, 1938

Κωνσταντινίδης Δημήτρης Ι., Επιχείρηση Πάνθηρας, Οι Γερμανοί εισβάλλουν και πυρπολούν την Πίνδο, Τρίκαλα, 2009

Μπαρμπάλης Χρήστος Β., Το Χαλίκι. Ιστορικά σημειώματα, Τρίκαλα, 1953

Δογάνης Κων/νος Π., Δημογραφικές, εισοδηματικές και φορολογικές πληροφορίες από την απογραφή των οικισμών του ανώτερου ρου Ασπροποτάμου Τρικάλων κατά τα έτη 1454/5 από τους Οθωμανούς, Φ.Ι.Λ.Ο.Σ. Τρικάλων, Τρικαλινά, Τόμος 30ός, Τρίκαλα, 2010

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Ανακαλύψτε την Ελλάδα, Θεσσαλία, ΤΑ ΝΕΑ, Τεύχος 7.

Γεωτρόπιο, Τεύχος 312, Σάββατο 8 Απριλίου 2006

Ελληνικό Πανόραμα, Τεύχος 30, Νοέμβριος-Δεκέμβριος 2002

Experiment ΓΑΙΟΡΑΜΑ, Έτος 2, Νο1, Ιαν.-Φεβρ 1995

Voyager, Τεύχος 27, Οκτώβριος-Νοεμβριος 2005

ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΠΗΓΕΣ

Ιερομόναχος Ιλαρίων Μαυρογεωργίου, Διαθήκη, Αθήνα, 1871

<http://www.aspropotamos.org>

Απαγορεύεται η μερική ή ολική αναδημοσίευση, καθώς και η αναπαραγωγή με οποιονδήποτε τρόπο των κειμένων και φωτογραφιών του εντύπου, χωρίς την έγγραφη άδεια των εκδοτών (Νόμος 2121/1993).

Έχοντας υπ' όψιν τη μακραίωνη επιβίωση του χωριού και βλέποντας αρκετά επιτυχημένα παραδείγματα ανάπτυξης ορεινών χωριών της Ελλάδας, το λεύκωμα προσβλέπει σε ένα αειφόρο μέλλον που θα σέβεται το παρελθόν και θα το χρησιμοποιεί μόνο με ωφέλιμο και δημιουργικό τρόπο. Το λεύκωμα τούτο προβάλλει οτιδήποτε έχει διατηρηθεί σχεδόν αναλλοίωτο στο χρόνο και αξίζει να προστατευθεί και να αξιοποιηθεί, προς όφελος όσων αγαπούν αυτή τη μικρή πατρίδα, το Χαλίκι.

WWW.ASPROPOTAMOS.ORG

Ο Τζίμης Λεβέντης έχει βραβευτεί για τις φωτογραφίες του με θέμα το Χαλίκι με τα εξής βραβεία: Α βραβείο στον Πανθεσσαλικό διαγωνισμό με θέμα: <<Η Άγνωστη Θεσσαλία>> που διοργανώθηκε το 2013 από την Περιφέρεια Θεσσαλίας, την Περιφερειακή Ενότητα Λάρισας, το 5ο Νεανικό Φεστιβάλ ταινιών μικρού μήκους Λάρισας/artfools Festival, το Δίκτυο Μ.Κ.Ο. Θεσσαλίας και το Γαλλικό Ινστιτούτο Λάρισας. Επίσης, 3ο βραβείο στον 1ο διαγωνισμό φωτογραφίας με θέμα: <<Τζουμέρκα: Ταξίδι στο χρόνο και στη φύση των βουνών>> που διοργάνωσε το 2013 το Εθνικό Πάρκο Τζουμέρκων, Περιστερίου και Χαράδρας Αράχθου.